„Kanadai Magyar Ujság"
egyesítve a
"KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL"
Kanada és az angol birodalom legelterjedtebb, vezető magyar hetilapja amely mindenkor önzetlenül védi meg az idegenbe szakadt magyarság érdekeit és a kanadai polgárokat megillető jogokat igyekszik kivívni minden honfitársunk számára.
Előfizetési díj egy évre: $2.00. Az óhazába és külföldre egy évre $3.00
Szerkesztőség és kiadóhivatal 375 Hargrave St WINNIPEG, Man.

BRANTFORD
BRIDGEBURG
CALEDONIA
CHIPPAWA
CROWLAND
FORD CITY
FORT ERIE
FORT WILLIAM
GALT
GUELPH
HAMILTON
KITCHENER
MONTREAL
New WATERFORD
NIAGARA FALLS
OSHAWA
OTTAWA
PORT COLBORNE
PORT ROBINSON
QUEBEC
ST. CATHARINES
SPRING HILLS
SUDBURY
SYDNEY
TORONTO
WELLAND
WINDSOR

Kelet- és Nyugat Kanadai Magyar Ujság

CANADIAN HUNGARIAN NEWS

BEKEVAR
CANA
CALGARY
COALHURST
EDMONTON
ESTEVAN
HALMOK
KAPOSVAR
LEASK
LETHBRIDGE
NORBURY
OTTHON
PLUNKETT
RAYMOND
REGINA
SASKATOON
SAXONHILL
SOKHALOM
SZT. LASZLO
SZEKELYFOLD
SUMAS
TABER
VANCOUVER
WAKAW
WEYBURN
WHITEWOOD
YORKTON

„Canadian Hungarian News"
Combined with the
"CANADIAN HUNGARIAN JOURNAL
An Independent Weekly Published in the Magyar Language. Circulating in all the Provinces of the Domonion of Canada and largest of all Hungarian Papers within the entire British Empire.
Editorial Offices and Printing Plant 375 Hargrave St., WINNIPEG, Man.
Yearly Subscription $2.- to Foreign Countries $3.-

VOL. IX. EVFOLYAM | 375 HARGRAVE, ST. WINNIPEG, MANITOBA 1932. AUGUSZTUS 18 CSÜTÖRTÖK | No. 33 SZAM

Világraszóló magyar diadallal végződött az Olimpiász

ERRORS OF TRIANON

AN EXCELLENT ACCOUNT OF WHAT THE PEACE TREATIES BROUGHT ABOUT IN THE DANUBE VALLEY, BASED ON PERSONAL INVESTIGATION

by DOROTHY THOMPSON

Reprinted from the August 6th issue of "THE SATURDAY EVENING POST" the Greatest American Weekly Magazine

In June, 1914, a Serbian nationalist member of a patriotic secret society, assassinated the Austrian Crown Prince, Franz Ferdinand, in Sarajevo, inside the boundaries of the Austro-Hungarian monarchy. This started the Great War.

The nations along the Danube seem remote to Americans who know England and Paris. But several millions of Americans fought only a few years ago in a war which started there. The year 1914 revealed the dangers inherent in the political system which existed in the territory comprising the Austro-Hungarian monarchy before the war. The year 1931 showed that the peace treaties had not eliminated dangers from this same territory.

"If the Austro-Hungarian monarchy did not exist, we should have to invent it," said Palacky. This viewpoint, at the peace conference, was not held by Woodrow Wilson, idealist, Democrat and believer in self-determination for oppressed nationalities. When American soldiers were drafted for the European war, they went in the belief that they were fighting to rid the world of militarism and to make the world safe for democracy.

At Versailles the Austro-Hungarian monarchy had no real friends. Among the big four who dictated the terms of the peace, the Italian, Orlando, represented a country historically the foe of Austria. Italy had wrested territory and nationals from Austria in 1858, and wanted more in 1919. Woodrow Wilson was pledged by his political philisophy to the break-up of the Austro-Hungarian monarchy Lloyd George was an opportunist, who, unfortunately, had never taken seriously enough the axiom that the processes of history are not reversible.

For Clémenceau there was no right and wrong, no justice or injustice; there was only one politics — the politics of power. He certainly cared nothing whatsoever for the ideals of the fourteen points of Mr. Wilson. He had one object, and one only — to diminish the power and strength of Germany. The freeing of Poland, of Czecho-Slovakia, and the extension of Italy meant the loss to Germany of resources and population. The creation of six new or enlarged non-German states in the east — Jugo-Slavia, Czecho-Slovakia, independent — but mutilated — Hungary, greater Rumania, small Austria and Poland — meant the encirclement of Germany; perhaps, too, a new alliance of Eastern powers to play for France, against Germany, the role which before the revolution had been Russia's.

Poincaré was opposed to the break-up of the Austro-Hungarian Empire. Of limited imagination, he was a realist who knew the problems of the Danube basin and was more tolerant of the sins of commission and omission of the Austro-Hungarian monarchy, realizing that for this territory there is no exact, no perfect solution.

In England, Balfour wanted to retain the monarchy, with extended privileges for the Slavs; Asquith wanted new states, but economic unity between them; Lloyd George really wanted national autonomy within the empire. But Wilson, supported by Clémenceau's cynicism, Lloyd George's opportunism and Orlando's policy, won.

And, more importantly, the small states created or enlarged or diminished by the peace treaties themselves begin to realize that total independence is not an unmitigated blessing. Bulgaria, Hungary, Austria and Greece are bankrupt. Rumania, Czecho-Slovakia and Jugo-Slavia have all declared an embargo on the export of currency. Trade has reverted to the condition of 1921 — that is to say, is non-existent, except by barter and smuggling. Economic life is stifled and political life is unsteady. If political parties are not oppressed by a dictatorship, as they are in Jugo-Slavia and Poland, they are betrayed by bayonet or bought elections, as in Rumania. The greatest Hungarian poet of the past decade was Andreas Ady, who wrote in bitterness: "Along the banks of the Danube half nations and half peoples sit in the stocks for shame." He should have lived to see the Danube basin in 1932.

Looking at these countries as reconstructed and rearranged by the peace treaties, one can discern, thirteen years after Versailles, certain fundamental errors which have been made, from the viewpoint of assuring future prosperity and peace in this area.

FIRST. The drawing of the boundaries between the new states was so done as to create quite unnecessary hostilities.

SECOND. The moment when collaboration between them could have been enforced was not taken advantage of.

THIRD. Inadequate provisions were taken for assuring the new state of Austria a chance to live.

FOURTH. The entire complex was left without one decent seaport, and dependent, therefore, on either Germany or Italy.

FIFTH. Military expenditures in all the Eastern European states except in the three defeated nations, Austria, Hungary and Bulgaria, were not discouraged but were encouraged, and the viewpoint was not their own defense necessities but the defense necessities of France.

SIXTH. Economic realities were ignored.

The sum total of these errors is responsible for the fact that there is not, at this moment, a single solution for the problems of the Danube basin which, first, is acceptable to the nations themselves, second, is acceptable to Great Britain, Germany, France and Italy, and third, might be carried out without increasing the danger of war on the European continent. The dilemma is complete. Nations comprising some 70,000,000 people must go down into impoverishment and political chaos in order that Europe should keep the peace.

(TO BE CONTINUED)

Lesz-e buza-board?

Augusztus 16-ikán országos fontosságu határozatot hoznak Calgary városában, az ott tanácskozásra összeülő préritartománybeli miniszterelnökök. Arról van ugyanis szó, hogy egyetlen "Wheat Board" felállításával mindenesetre jobb esélyekkel lehetne értékesiteni Kanada 430 millió bushelnyi termését.

A calgaryi tanácskozások után tiz napra, valószinüleg augusztus 26-ikán Weir birodalmi földmüvelésügyi miniszter elnöklésével Torontóban gyülnek össze az érdekelt szakértők és akkor határoznak véglegesen a buza-értékesitő állami szerv létesitése tárgyában. A gabonatőzsde természetesen nem valami jó szemmel nézi a "Wheat Board" felállitását, ami végered ményben a szövetkezeti eszme diadalát jelentené.

Ald. HERBERT ANDREWS, városi tanácsnok, a winnipegi magyar konzulátus jogtanácsosa, akinek oroszlánrésze van abban, hogy a nőtlen munkanél külieket ellátó népkonyhákat to vábbra is fenntartják. A préri-főváros törvényhatósági köreiben népszerü kanadai a winnipegi Market Square-en összegyült nagy tömeg munkanélküli helyeslése közben adta tudtul a városi tanács e határozatát.

Papen visszautasitotta Hitlert

Egész Európának a jelen pillanatban kétségtelenül legizgalmasabb politikai fejleménye az a szélsőséges nacionalistákra mért csapás, ami Papen miniszterelnök határozott magatartásában nyilatkozott meg. A Hitleristák ugyanis Papen miniszterelnökké való kinevezésével, illetőleg Hindenburg legutolsó határozataival elérkezett nek látták az időt arra, hogy pártvezérüket ültessék a kormányfői bársonyszékbe.

Papen, a jelenlegi kancellár viszont a "nazi"-k várakozása ellenére határozottan visszautasitotta Hitler ajánlkozását, annak ellenére, hogy a németországi 400 ezer horogkeresztes Berlin határában összeülve vár ja a kurtabajszu vezér vezényszavát. Politikai körökben nagy jövőt jósolnak Papennek, ha meg tudja uszni a jelenlegi szorongató helyzetet.

Megkönnyitették a relief visszafizetését Saskatchewanban

Jó hirt jelentett a kormánytá mogatást élvező saskatchewani gazdák részére az a reginai távirat, mely a "pegged price", azaz a mesterségesen megállapitott magasabb gabona-árfolyam hivatalos bevezetéséről számolt be. A tartományi kormány ezzel is meg akarja könnyiteni a farmerek helyzetét, illetőleg elő akarja segiteni a relief gyanánt kölcsönadott aratózsineg és közszükségleti cik kek értékének visszafizetését.

Megbizható helyről szerzett értesülésünk szerint buzáért 70 zabért 34, árpáért 31, rozsért 42 és lenért 82 centet fizet a kormány bushelenként, illetőleg ennyiben fogadja el a tartozások törlesztésére. A fenti árakat természetesen elsőosztályu gabonanemüekért számitják, és pedig a Fort Williamba való szállitási költség levonásával.

Gabonában fizethető vissza a kölcsön-mag

Saskatchewan Outlook telepén mult szerdán nagyszabásu pikniket rendeztek a környék lakosai, mely alkalomból Anderson tartomány miniszterelnök is megjelent a helybeli és több más konzervativ képviselő társaságában. Mint rendszerint ugy ezuttal sem volt se vége, se hossza a szónoklatoknak, de legalább olyat mondtak a politikusok, ami nemcsak igéretnek hanem valóságnak is bevált.

A valamikor magyar telepeken is tanitóskodó Anderson mi niszterelnök ugyanis egy igen talpraesett megoldást talált a tavasszal kölcsönadott gabona visszaszolgáltatására, midőn ki jelentette, hogy november 1-ig természetben is visszafizethetik a saskatchewani farmerek a ve tőmagot. Eredeti megállapodás szerint készpénzben kellett volna megtériteni ezt a vetőmag-kölcsönt, viszont a gazdák kérésére a kormány megfontolás tárgyává tette az ügyet s a farmerek tetszésére bizza a dolgot, hogy "cash" vagy pedig gaboná ban törlesztik-e tartozásukat.

Saskatchewan miniszterelnöke tájékoztatta továbbá hallgatóságát a kormány által 44,793 kérvényező között szétosztott vetőmagmennyiségről. Eszerint összesen 8,846,000 bushel vetőmagot juttattak a farmerek nek, amiből 4,798,000 bushel volt buza, 3,334,000 bushel volt a zab, 630,000 bushel árpa, 22,000 bushel rozs és 70,000 bushel len.

Mindazok, akik terményben óhajtják ezen tartozásukat leróni, a legközelebbi elevátorba szállithatják a megfelelő menynyiséget a tartományi kormány számlája javára. Abban az esetben, ha a beszállitandó gabona alacsonyabb minőségi foku, mint a kölcsönvett vetőmag volt, megfelelő ráadással kell kipótolni.

ÁZSIÁBA REPÜL GRÖNAU

Grönau német óceánrepülő, aki hétfő óta a Hudson's Bay vasut Mile 42 állomása közelében levő Cormorant tavon tartózkodik hidroplánján, hamarosan átrepül a Csendes Óceánon és először Japánban, majd pedig Oroszországban tart pihenőt.

A Dornier tervei szerint készült vizirepülőgép a pilótán kivül négy repülési szakembert szállit és állitólag nagyszerüen bevált óceánrepülési célokra. Grönau kanadai utjának egyik külön érdekessége, hogy a német repülő személyesen meg akar győződni Churchill, mint lé gikikötő használhatóságáról, miután legközelebb egyenesen a Hudson-öböl utvonalán repül ne át Európából.

Emlékezzünk meg a Welland-csatorna magyar vértanuiról!

Manion vasut- és csatornaügyi miniszter a Welland-csator na megnyitásakor megható beszédet mondott, melynek mindenegyes kanadai szivében visz hangra kellene találnia. Manion ugyanis hivatalosan igéretet tett arra, hogy a kormány egy emlékmüvet állittat a Wellandcsatorna egyik szembetünő pontján annak a 115 munkásnak az emlékezetére, akik az épitkezés alkalmával halálukat lelték.

Miután a nagyszabásunak igérkező emlékmüvön mindenegyes munkásvértanu nevét és nemzetiségét megörökitik, köte lességünknek tartjuk felhivni mindazon honfitársainkat, akik a csatorna-épitkezésnél szerencsétlenség folytán elhunyt magyar munkásokról tudnak, erről mihamarább értesitsék lapunk szerkesztőségét. Egyetlen célunk ezen mozgalommal az volna, hogy mindenegyes magyar munkás-vértanu neve helyesen irva kerüljön az emlékoszlopra s emellett ne sikasszák el ujból honfitársainkat a telhetetlen utódállamok.

Felkérünk tehát ismételten mindenkit, hogy aki a Wellandcsatorna épitésekor áldozatul esett magyarokról bármit is tud közölje a "Kanadai Magyar Ujság"-gal. Őszintén reméljük, hogy nemcsak a sajnálatos körülmények között kiszenvedett honfitársaink nevét sikerül meg örökittetnünk az emlékoszlopon, hanem egyidejüleg soroza tos cikkekben számolhatunk be a kért adatok alapján arról a hősies önfeláldozásról, mellyel a mi fajtánk is kiérdemelte magának Kanada háláját.

Ne késlekedjék tehát senki a Welland-csatornában elhunyt magyarok személyi, családi adatait és szerencsétlenségük körülményeit minél részletesebben tudatni szerkesztőségünkkel, hadd állitsunk magyar s angolnyelvü cikkekben mi is méltó emléket a kenyérkeresés vértanuinak!

Ismét négy iskolát égettek fel a dukoborok

A Nyugatkánadában megtelepedett fanatikus oroszok Saskatchewan tartomány területén ismét négy iskolát gyujtottak fel és égettek porrá. Legutoljára a Canora teleptől 10 mérföldre északra levő Phoenix iskolát égették fel a dukoborok.

Miután már igen sokat veszfettek a dukoborok által lakott telepek a gyujtogatások által, most az az eszme vetődött fel, hogy a veszélyeztetett kerületek iskoláit őriztessék s ezáltal igyekezznek megvédeni a vandál pusztitók őrült mániájától.

MAGYARORSZÁG KÖZVETLEN A NAGY NEMZETEK SORÁBA KÜZDÖTTE FEL MAGÁT A VERSENYEK UTOLSÓ NAPJAIBAN — VIVÓINK, VIZIPÓLÓCSAPATUNK ÉS TORNÁSZAINK FÖLÉNYES GYÖZELMET ARATTAK A FÖLDKEREKSÉG LEGJOBB SPORTFÉRFIAI FELETT

"Magyarország 117 ponttal megelőzte Kanadát, mely a nemzetek torna-versenyében 96 pontot érdmelt ki" — jelentik Los Angeles californiai vá rosból az augusztus 15-ikén keltezett táviratok. Valóban hősköltemény gya nánt hangzik az Olimpiász utolsó három napjának krónikája, hiszen mesz sze a 24 ponttal végző Cseho-Slovakia mögött kezdték atlétáink szereplésüket és Argentinát, Ausztriát Ausztráliát, Dániát és Lengyelországot megelőzve kilencedik helyre küzdötték fel magukat.

A magyar atléták hét olimpiai világbajnokság babérkoszorujával díszitve vettek bucsut a los-angelesi Stadion-tól, miután több mint egymilliós fönyi nézőközönség előtt szerezték dicsőséget a magyar névnek. Pel le István, aki tornában hármas bajnokságot nyert, volt az Olimpiász első magyar hőse. Háromszor huzták fel száz és százezerember szemeláttára a háromszinü magyar lobogót és háromizben játszotta el a zenekar: "Isten áldd meg a magyart!" — egyet len napon.

Augusztus 11-13 között azután órá ról-órára nőtt a magyarok becsülete a nemzetközi arénán. óriási eredmény nek számitott a magyar vizipolócsapat fölényes győzelme az amerikai vá logatott felett. Miután az amerikai csapat sorra legyőzte mindenegyes el lenfelét, a magyarokkal mérte össze erejét és 7:0 arányban szenvedett ve resége után kénytelen volt átadni Ma gyarországnak a vizipoló olimpiai baj noki cimét. Vizipolócsapatunk nagyszerü formájára jellemző, hogy a legutóbbi olimpiai bajnok német csapatot 6:2, a japán vizipolósokat pedig 18:0 arányban verte.

Egész világszerte elismerést szereztek fajunknak az olimpiai játékok utolsó napján döntőbe kerülő kardvivóink, akik megmutatták, hogy a ma gyar még ma is jobban tudja kezelni a kardot, mint a világ bármely más nemzete. Piller, Petschauer, Kabos, Gerevich indultak a magyar szinekben és ismét sorraverték a világ legjobb vivóit. Piller Györgyöt érte ezután az a kitüntetés, hogy közvetlenül az Olimpiász ünnepélyes befejeze se előtt az ő tiszteletére huzzák fel a piros-fehér-zöld zászlót, mint aki győ nyörü tusában érdemelte ki az egye ni kardvivás világbajnoki cimét.

Még boxolásban is Magyarországnak jutott a pálma, amidőn a 112 fontos csoportban Énekes István küzdött te fel magát elsőnek. Igy érthető azután meg, hogy — bár uszóink, diszkoszvetőink, sulydobóink balszerencsével küzdöttek — a félszáz tagot számláló magyar csapat lényegesen jobb eredményt tudott elérni, mint Kanada 120 válogatott atlétája. Mint azt egyik legközelebbi számunk angol rovatában is ki fogjuk fejteni, joggal le het kis nemzetünk büszke arra, hogy csak olyan hatalmas országok, mint az Egyesült Államok, Olaszország, Franciaország, Svédország, Németország, Japán, Finnország és Nagybritannia tudtak megelőzni bennünket a nemzetközi tornaversenyeken. Ezekután komoly reményünk lehet arra, hogy a magyar sport büzskségei, győz tesek, legyőzték egyaránt még jobb eredményeket tudnak majd felmutatni a legközelebbi olimpiászon, melyet 1936-ban Berlinben rendeznek.

Döntő tanácskozások Ottawában

Mint a lapzártakor érkezett táviratokból értesülünk, csütörtökön, e hó 18-án dől el az ottawai Imperial Conference sorsa, ugyhogy a "Kanadai Magyar Ujság" jövő heti számában pontosan beszámolhatunk az elért eredményekről. Pár a Bennett kormány két tagja, Ruckman adóügyi és Cahan külügyminiszterek lemondással fenyegetőztek, mégis keresztülvitték az angol szövőipernak juttatandó kedvezményt, minek ellenében Anglia 6½ cent kedvezményben részesiti a kanadai buzát bushelenként, 1½ cent preferenciát ad a husfélékre, 4 centet a vajra, végül pedig megkönnyiti a kanadai fa és hal értékesitését.

A CSILLAGOKBAN MEG VAN IRVA: MÉG NÉGY ÉVIG TART A VÁLSÁG

Dr. Henry Gordon ismert pittsburgi csillagjós az amerikai Asztrológiai Szövetség hollywoodi konferenciáján bejelentette hosszas számitásokon alapuló jóslatát, mely szerint a pénzügyi depresszió még négy évig fog tartani és 1937-ben vége ér.

A jóslás szerint három év multva szabaddá fogják tenni a sör és könnyü borok forgalmát az Egyesült Államokban. A konferencián résztvevő csillagászok ellenőrző számitásai szerint a jóslat teljesen komolyan vehető.

Két dolláros előfizetés: lapunk Szent István-napi ajándéka

NEMCSAK TERJEDELEMBEN, HIRSZOLGÁLATBAN ÉS MEGBIZHATÓSÁGBAN KEREKEDETT MINDEN KANADAI MAGYAR UJSÁG FÖLÉ LAPUNK, HANEM AZ ELŐFIZETÉS LESZÁLLITÁSÁVAL EGY CSAPÁSRA A LEGOLCSÓBB SAJTÓSZERVVÉ LÉPETT ELŐ

Most, a válság fojtogató napjaiban kétszeres fontosságot kell a "Kanadai Magyar Ujság" minden barátjának tu lajdonitani annak, hogy Kanada legelterjedtebb hetilapjának évi előfize tési diját ezen számunk megjelenésétől kezdve kettő dollárban állapitotta meg a lapvállalat igazgatósága. Régi, általános kivánság nyert ezuttal kedvező elintézést és miután most már a "Kanadai Magyar Ujság" megtette a magáét: az olvasókon mulik, hogy elő fizetési kötelezettségeiket rendezzék. Mindazon olvasóink viszont, akiknek az előfizetése még nem járt le, a "Kanadai Magyar Ujság"-nál levő be fektetésük értelmében az előfizetés egyharmaddal való leszállitása arányában hosszabbitjuk meg jövő számunk cimszalagján az ujság küldésének határidejét.

Sok-sok magyar otthonban fog örömet kelteni ennek a legujabb vivmánynak a hire, annál is inkább, mert hiszen a nyomasztó gazdasági helyzet következtében egyre növekedett azok száma, akik azért lettek volna kénytelenek megválni a "Kanadai Magyar Ujság"-tól, miután előfizetési hátralékuk összege állandóan emelkedett. Ezekről sem feledkezett meg lapunk igazgatósága, amidőn ugy intézkedett, hogy a hátralékosok is az évi két dolláros alapon törleszthetik tartozásaikat.

Mondanunk sem kell, hogy a kanadai magyar olvasóközönség nagy áldozatok árán érvényre juttatott ezen óhaja versenyen kivül helyez minden más kanadai ujságot és annyira olcsón juttatja el az Atlanti Óceántól a Csendes tengerig az elismerten legjobb hirszolgálatot, hogy egyetlen magyar otthonából sem hiányozhatik ezentul a "Kanadai Magyar Ujság". Jövő heti számunkban részletesen visszatérünk még erre a Szent István napi ajándékra, melyet szeretnénk minél tömegesebben szétosztogatni honfitársaink között.